

Vårt Dnr: E-20200818-1
Vår ref: Inger Svedmyr

Socialdepartementet

Er referens:

s.remissvar@regeringskansliet.se
CC peter.wollberg@regeringskansliet.se

Diarienummer: S2020/03728/SF

Yttrande över remissen: **SOU 2020:24 Tillsammans för en välfungerande sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess**

1 Våra synpunkter på remissen i sammanfattning

Vi vill tacka för att vi fått möjlighet att yttra oss över remissen som är av stor vikt för vårt förbunds medlemmar.

Som helhet ställer vi oss bakom många av utredningens förslag, men huvudalternativet måste vara att den sjuke ska kunna återgå till sin nuvarande arbetsgivare.

Arbetsgivarens drivkrafter att återfå sin anställda i arbete måste stärkas.

Sjukskrivningsprocessen måste vara sådan att ingen ska behöva förlora sin sjuklönegrundande inkomst p.g.a. bristande kunskaper om regelverket.

En diskussion vi saknade i rapporten var angående sjukskrivningsprocessens mycket strikta tidsgränser som i vissa fall kan skapa stora problem. Det behöver införas en flexibilitet i systemet så att rätt åtgärd kan vidtas i rätt tid – ingen sjukskrivning är den andra lik!

En respit på en eller några månader kan vara allt som behövs för att en person ska kunna komma tillbaka till arbetet.

Elöverkänslighet är en miljörelaterad funktionsnedsättning. Ofta är det en försämring av den fysiska arbetsmiljön som medfört sjukskrivningen. Det som behövs är lite god vilja: - att återställa miljön, eller förbättra den så att den sjuke kan återgå i arbete. Det kan vara något så enkelt som att stänga av wifi och ansluta datorer med vanlig nätverkskabel till företagets nät.

2 Bakgrund

Elöverkänsligas Riksförbund är en funktionsrättsorganisation som organiserar personer med funktionsnedsättningen elöverkänslighet.

Förbundet är medlem i Funktionsrätt Sverige som organiserar 44 funktionsrättsförbund. Förbundet har för närvarande ca 2200 medlemmar.

Enligt Miljöhälsorapporten 2009 från Socialstyrelsen är 3,2 % av den vuxna befolkningen elöverkänsliga. Det motsvarar över 300 000 personer. Cirka 0,4 % är svårt drabbade.

Elöverkänslighet är en funktionsnedsättning och elöverkänsliga omfattas av ”Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken” antagen av riksdagen den 11 maj år 2000.

I FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som EU har antagit och Sverige ratificerat är det ”universellt utformade samhället” en central utgångspunkt.

De kraftiga utbyggnaden av trådlös teknik de senaste 20 åren har medfört en mycket försämrad tillgänglighet i hela samhället för elöverkänsliga. Detta har skett trots att allt fler varningssignaler kommer från olika håll, såsom resolutioner och deklARATIONER från internationella organ (se nedan), i form av forskningsrapporter och inte minst, de drabbades dokumenterade erfarenheter. Resolution 1815 (2011)¹ från Europarådet uppmanar medlemsländerna bland annat att:

8.1.4. ägna särskild uppmärksamhet åt elöverkänsliga människor som lider av ett syndrom som medför överkänslighet mot elektromagnetiska fält och införa särskilda åtgärder för att skydda dem, inklusive att inrätta strålningsfria zoner som inte täcks av trådlösa nätverk;

Fler angelägna råd återfinns i den kompletta resolutionstexten (svensk översättning bifogas).

Den 31 maj 2011 tillkännagav WHO:s cancerforskningsorgan IARC att de beslutat att klassificera radiofrekventa elektromagnetiska fält, som de långt tidigare gjort med lågfrekventa magnetfält, såsom ”Class 2B carcinogen”, det vill säga som möjligen cancerframkallande, i samma grupp som DDT och bly².

Den 11 maj 2015 lämnade 190 forskare från 39 länder in en uppmaning till FN, FN:s medlemsstater och Världshälsoorganisationen (WHO) där man begär att de [FN] antar mer skyddande riktlinjer för exponering för elektromagnetiska fält (EMF) och trådlös teknik, med hänsyn till allt starkare bevis för risker.

---

1 Resolution 1815 (2011) länk till originaltext på engelska:
<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=17994&lang=en>

2 Meddelande om IARC:s (International Agency for Research on Cancer) klassificering av radiofrekventa fält inklusive de som kommer ifrån moderna kommunikationsutrustning och mobiltelefoner som möjligen cancerframkallande, länk till IARC:s meddelande: http://www.iarc.fr/en/media-centre/pr/2011/pdfs/pr208_E.pdf

Forskarna bakom "International EMF Scientist Appeal"³, uppmanar generalsekreteraren och FN-anslutna organ att främja förebyggande åtgärder för att begränsa EMF-exponeringar och att utbilda allmänheten om hälsoriskerna, i synnerhet för barn och gravida kvinnor.

I dokumentet "EUROPAEM EMF Guideline 2016 for the prevention, diagnosis and treatment of EMF-related health problems and illnesses"⁴, redogör Europas främsta läkare och experter på problematiken runt elöverkänslighet för den vetenskapliga bakgrunden och ger rekommendationer avseende diagnos och behandling.

I en nyligen publicerad forskningsrapport⁵ med titeln "Electrohypersensitivity as a Newly Identified and Characterized Neurologic Pathological Disorder: How to Diagnose, Treat, and Prevent It." redogör professor D. Belpomme och medarbetare för bl a hur elöverkänslighet kan diagnosticeras, behandlas och förebyggas. Se referens nedan.

---

3 Länk till pressmeddelandet: i original på engelska:

https://emfscientist.org/images/docs/EMF_Scientist_Press_Release_5-1-2015.pdf

Svensk översättning: https://emfscientist.org/images/docs/transl/Swedish_EMF_Scientist_Appeal_2015.pdf

4 Länk till komplett artikel på engelska:

<https://www.degruyter.com/downloadpdf/j/reveh.2016.31.issue-3/reveh-2016-0011/reveh-2016-0011.pdf>

5 Belpomme, D.; Irigaray, P. Electrohypersensitivity as a Newly Identified and Characterized Neurologic Pathological Disorder: How to Diagnose, Treat, and Prevent It. Int. J. Mol. Sci. 2020, 21, 1915.

Länk till komplett artikel på engelska: https://www.mdpi.com/1422-0067/21/6/1915?type=check_update&version=2

3 Yttrande i detalj om remissen (Citat med spärrad stil, våra kommentarer med rak stil).

Sida **Avsnitt**

---

20 **Sammanfattning**

Vi rekommenderar att Försäkringskassan ges i uppdrag att sam-ordna samverkan mellan aktörerna för en välfungerande sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess. Med aktörer avses här Arbetsför-medlingen, Arbetsmiljöverket, Myndigheten för arbetsmiljökunskap, Socialstyrelsen, SKR som företrädare för hälso- och sjukvård och för socialtjänsten, Arbetsgivarverket, SKR, och Svenskt Näringsliv som företrädare för arbetsgivarna, samt företrädare för Nationella rådet för finansiell samordning. Även fackförbunden LO, TCO och Saco ska medverka i samverkan.. [...]

Vi ställer oss bakom förslaget om att Försäkringskassan agerar som huvudansvarig samordnare.

Vi anser att man inte får tappa bort den drabbade, mao bör även huvudpersonen = den sjuke räknas som aktör.

Vi anser att även funktionsrättsorganisationer bör utgöra en part bland övriga aktörer. Ofta besitter funktionsrättsorganisationer unika kunskaper om vilka åtgärder och anpassningar som behövs för att den sjuke ska kunna återgå i arbete, eller i mer komplicerade fall, känner till vilka experter som har rätt kompetens.

Alltför ofta ser vi att arbetsgivare kallar in ”experter” som har som inriktning att visa att inget går att göra för att individen som blivit sjuk ska kunna återgå i arbete.

Som en del i processen måste det alltså göras möjligt för den drabbade att vid behov kalla in annan expertis med en mer konstruktiv inställning till de uppkomna problemen i form av rehabiliterings- och anpassningsåtgärder.

---

21 *En gemensam digital yta för planering i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen [...]*

Inte heller här får man glömma bort huvudpersonen! Om hen inte kan delta i denna ”digitala yta”, utan på grund av sin funktionsnedsättning lämnas utanför, kommer hela processen att fallera.

---

21 *Bättre stöd till individer i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen oavsett behov av att få rehabiliterande insatser samordnade*

Vi instämmer verkligen i det kloka att Försäkringskassan ska hjälpa den sjukskrivne att hantera alla ansökningar och blanketter rätt!

22-23 **Konsultation av expert vid bedömning av arbetsplatsinriktat stöd för återgång i**

Sida **Avsnitt**

---

arbete [...]

Vi instämmer i att: *”det arbetsplatsinriktade stödet för återgång i arbete behöver stärkas.”* I lagparagrafen 30 kap. 6 § SFB behöver det klargöras att den sjuke har rätt att begära in en ”second opinion” från en annan expert i de fall arbetsgivarens expert inte klarar av att presentera förslag / åtgärder som gör att arbetstagaren kan återgå till arbete hos den befintliga arbetsgivaren.

---

149 **5.2.2 Omplacering har en betydelse i arbetsrätten och en annan betydelse i socialförsäkringsbalken**

Utredningen lyfter ett stort problem med begreppsförvirringen angående om vad som menas med omplacering. Arbetsgivaren tolkar begreppet enligt arbetsrätten och Försäkringskassan enligt socialförsäkringsbalken.

Försäkringskassans handläggare behöver få information om problemet för att undvika att fler personer får problem eller till och med riskerar att förlora sin anställning till följd av begreppsförvirringen angående begreppet ”omplacering”.

---

323 **8.5 Stärkta drivkrafter för arbetsgivare**

Vi instämmer i rapportens rekommendation:

Rekommendation: Arbetsgivares drivkrafter för förebyggande arbete och stöd för återgång i arbete behöver stärkas. Regeringens tidigare förslag om ekonomiska drivkrafter genom utökat kostnadsansvar för arbetsgivare (Hälsoväxling för aktivare rehabilitering och omställning på arbetsplatserna) bör därför övervägas på nytt och kompletteras med en utredning om redovisningsskyldighet av ekonomiska kostnader för ohälsa och sjukfrånvaro. Utredningen ska ge svar på hur sådan redovisningsskyldighet kan utformas och om redovisningsskyldighet kan komplettera (eller ersätta) regeringens tidigare förslag om ekonomiska drivkrafter.

Vi ser alltför ofta att arbetsgivare försöker skjuta över ansvaret på någon annan.

Det är därför viktigt att inte blanda in Arbetsförmedlingen för tidigt i processen eftersom arbetsgivaren då kan se det som att arbetsgivaransvaret upphört och ser en möjlighet att ”slippa undan” genom att säga upp den sjuke.

Att skicka en person som har en anställning till Arbetsförmedlingen kan med andra ord vara direkt kontraproduktivt eftersom individen riskerar att förlora sin anställning i stället för att få möjlighet till omplacering hos sin nuvarande arbetsgivare.

Att hitta en ny anställning för någon som förlorat sin anställning p.g.a. nedsatt arbetsförmåga är mycket svårt på dagens arbetsmarknad.

För Elöverkänsligas Riksförbund:

Inger Svedmyr, sakkunnig och Per Segerbäck, sakkunnig

Elöverkänsligas Riksförbund _____ **Medlem i Funktionsrätt Sverige**

Post- och Besöksadress	Telefon	Fax	E-post	Org.nr.	Plusgiro	Bankgiro
Blåsutvägen 53 121 36 JOHANNESHÖV Stockholm	08-712 90 65	08-712 89 48	info@eloverkanslig.org	812400-9484	67 84 45-8	788-2970